

Таблиця 4

Рівень використання робочого часу

Показники	Значення		Відхилення від нормативу
	нормативне	фактичне	
Рівень використання сукупного робочого часу	0,95	0,87	-0,08
Рівень використання індивідуального робочого часу	0,97	0,86	-0,11
Рівень використання робітника на виконання основної функції, відповідно до його професії	0,91	0,82	-0,09
Рівень використання робочого часу на виконання робіт, складність яких відповідає кваліфікації робітника	0,75	0,71	-0,04

Фактичне значення рівня використання сукупного індивідуального робочого часу бригадою друкарів нижче за нормативні і свідчить про недоліки в організації праці, а також в організації і обслуговуванні робочих місць, у розподілі і кооперації праці. Простоті окремих членів бригади через очікування на виконання робіт іншими членами бригади є доводом нерационального розподілу обов'язків між ними. Згідно із спостереженнями ця невідповідність мала місце при приладженні форм і змиванні фарбового апарата. Рациональний розподіл обов'язків між членами бригади – незаперечний резерв підвищення продуктивності праці. Така тенденція характерна і для інших поліграфічних підприємств, зокрема, Тернопільського комбінату “Збруч”, ГП “Поліграфкнига”, Дрогобицької міської друкарні.

Аналіз ефективності використання робочої сили відповідно до вищенаведеної системи показників дозволяє виявити реальні та потенційні резерви економії живої праці. До них належать: відповідність структури, складу і чисельності працюючих обсягові виконуваних робіт; виявлення причин плинності кадрів у розрізі цехів, дільниць і по підприємству в цілому; поліпшення використання робочого часу, ліквідація непродуктивних витрат живої праці, зміцнення трудової дисципліни, удосконалення організації праці і виробництва тощо.

В умовах функціонування різних підприємницьких структур у видавничо-поліграфічному комплексі важливим є комплексний аналіз і оцінка ефективності затрат живої праці, виявлення внутрівиробничих резервів економії праці та підвищення на цій основі ефективності виробництва.

УДК 301.085:338

РОЛЬ ДЕРЕГУЛЮВАННЯ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

О.П. Крайник

На основі аналізу стану малого та середнього бізнесу у Львівській області зроблено висновок про надмірність регулювання як однієї з причин низьких темпів його розвитку та необхідність включення механізмів дерегулювання з метою прискорення цього розвитку. Класифіковано методи дерегулювання та показано порядок впровадження оновлених регуляторних актів.

На основании состояния малого и среднего бизнеса во Львовской области сделан вывод о чрезмерности регуляторного влияния как одной из причин низких темпов его развития и необходимости включения механизма дерегулирования с целью ускорения этого развития. Классифицированы методы дерегулирования и показан порядок внедрения новых регуляторных актов.

Роль малого та середнього підприємництва у забезпеченні економічного зростання в регіоні та країні надзвичайно важлива і широко описана. Незважаючи на це, просування в напрямку збільшення кількості підприємницьких структур та обсягів виготовлюваної ними продукції доволі незначне.

Аналіз стану розвитку малого та середнього підприємництва у Львівській області показав, що протягом трьох останніх років кількість малих і середніх підприємств залишається практично на одному і тому ж рівні й складає приблизно одинадцять тисяч одиниць. Разом з тим спостерігається деяке збільшення обсягів продукції, виготовленої вищезгаданими структурами, тобто можна константувати деяке зростання ділової активності в цій сфері. За даними Львівського відділення Держкомпідприємництва, частка продукції, виготовленої підприємствами малого та середнього бізнесу, в загальнообласному обсязі продукції зростає з 6% у 1997 році до 8,8% у 1999 році. Найбільша кількість суб'єктів малого та середнього бізнесу зосереджена у Львові (58%), Дрогобичі (4,2%), Стрию (3%) та Пустомитівському районі (3,6%). У середньому на кожну тисячу мешканців області припадає чотири малих підприємства. Характерною особливістю розвитку малого та середнього підприємництва є його орієнтація на торгово-посередницьку діяльність. У 2000 році кожне друге підприємство сектора малого бізнесу діяло у сфері торгівлі, кожне шосте займалося промисловим виробництвом, кожне вісімнадцяте надавало побутові послуги населенню, кожне п'ятнадцяте виконувало будівельні та ремонтно-будівельні роботи. Водночас, хоч і в невеликій кількості, малі підприємства функціонували у сфері науки (1,9%), транспорту та зв'язку (2,4%), сільського (1%) та житлово-комунального господарства (0,5%).

На малих підприємствах Львівщини у 2000 році було зайнято майже 7% працюючих в економіці області. Досвід показує, що одне мале підприємство забезпечує роботою в середньому близько восьми осіб. У розрізі галузей економіки майже половина (44,4%) загальної кількості працюючих трудилася у сфері торгівлі та громадському харчуванні, чверть – у промисловості, десята частина – у будівництві.

Як видно з результатів аналізу стану розвитку малого і середнього підприємництва в області, зміни, що відбулися за останні три роки в зростанні кількості підприємницьких структур та зайнятості в них працездатного населення, дуже незначні. Тому актуальним є пошук причин такого становища та прийняття заходів щодо їх ліквідації. За результатами опитувань підприємств, однією з причин є надмірне регулювання представниками органів державного управління та місцевого самоврядування процесу створення, функціонування та припинення діяльності підприємницьких структур. Такий розвиток подій ставить ряд запитань щодо раціональності процесу регулювання та необхідності включення механізмів дерегулювання та оптимального втручання держави у підприємницьку діяльність. Ефективний регуляторний клімат може стати каталізатором відновлення промисловості та поширення сфери послуг у регіоні.

Сучасний стан регуляторної політики не відповідає стратегічному напрямку побудови соціально орієнтованої ринкової економіки, оголошеної в Програмі "Україна-2010". Окрім відсутності відчутних позитивних змін у розвитку підприємництва, нераціональна регуляторна політика сприяє розширенню кількості регулювальних органів і збільшенню кількості працівників на них, що тягне за собою додаткові видатки з державного та місцевих бюджетів. Таким чином, проявляється подвійний негативний вплив на державний і місцеві бюджети: недоотримання коштів через недостатній розвиток процесу підприємництва, з одного боку, та збільшення видатків з бюджетів різного рівня, з другого боку.

Отже, процес дерегулювання повинен усунути перешкоди як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні та сприяти становленню розвитку й ефективному функціонуванню підприємницьких структур. Згідно з Указом Президента України "Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності" під дерегулюванням розуміють здійснення заходів щодо зменшення надмірного державного втручання в підприємницьку діяльність. Виходячи з цього, основними напрямками дерегулювання слід вважати:

- спрощення порядку реєстрації та ліквідації суб'єктів господарювання;
- скорочення переліку видів підприємницької діяльності, що потребують ліцензування, патентування та отримання інших дозволів на здійснення підприємницької діяльності;

спрощення системи оподаткування та упорядкування самого процесу збору податків;
обмеження кількості перевірок і контролюючих заходів за діяльністю підприємницьких структур;

усунення протиріч між загальнодержавними та місцевими регулювальними актами;
вироблення рекомендацій щодо зміни нормативної бази в сфері регулювання процесу підприємництва.

На сьогодні реєстрація суб'єкта господарювання здійснюється не за заявничим типом, а за дозвільним, при тому підприємець повинен оплатити й отримати різні дозволи, сертифікати, ліцензії тощо.

У процесі функціонування підприємства нагляд за його роботою здійснює велика кількість контролюючих органів, які спонтанно, у будь-який момент здійснюють перевірки діяльності.

Багато регуляторних норм можна трактувати дwoяко, через що виникають конфлікти між підприємцями та контролюючими органами. Крім того, підприємці несуть великі видатки, пов'язані з урегулюванням конфліктів та пошуками захисту своєї діяльності. Усе це призводить до згорання роботи багатьох підприємств або до переходу роботи в тіньовий сектор. Тому особливо важливим є правильний вибір напрямків та об'єктів процесу дерегулювання. Він повинен базуватися на основі аналізу реальної ситуації в сфері підприємництва та враховувати: кількість звертань підприємців в арбітражний суд з приводу конкретних проблем ведення господарської діяльності, а також до офіційних представників влади; протести підприємців через мітинги та збори; реакцію на регулювальні акти через засоби масової інформації тощо. У випадку найактивніших реакцій підприємців слід негайно вживати заходи щодо зміни регулювальних норм і правил. Але при цьому слід враховувати інтереси підприємців та оцінити, наскільки можливі внесення змін з точки зору загальнодержавних інтересів.

Одним з елементів удосконалення системи регулювання є перегляд існуючих нормативних документів та прийняття нових. Перед впровадженням чи зміною акта доцільно:

визначити мету регулювання;
виявити негативний і позитивний вплив нової чи змінної регулювальної дії на підприємця;

вияснити, які ресурси потрібні для здійснення дії з боку регулювальних органів;
спрогнозувати можливі зловживання як з боку підприємця, так і регулювальних органів;

встановити, який вплив (позитивний чи негативний) матиме регулювальна дія на надходження до бюджету;

розглянути альтернативні варіанти регулювальної дії;

прийняти кінцеве рішення щодо впровадження чи зміни регулювальної дії.

Після впровадження регулювальної дії слід здійснити аналіз її фактичного впливу й оцінити позитивну чи негативну реакцію як підприємців, так і громадськості в цілому.

З викладеного можна зробити висновок, що мале і середнє підприємництво поки що далеко не повністю виконує властиві йому функції в економічному розвитку регіону та країни в цілому. Для виправлення такого стану необхідні якісні зміни в системі державного регулювання за рахунок включення механізмів дерегулювання та зменшення регуляторного тиску на підприємства малого та середнього бізнесу. Особливо важливим у цьому процесі є створення відповідного нормативно-правового забезпечення, яке б чітко визначало силу регуляторного впливу на підприємницькі структури та визначало межі повноважень контролюючих органів.

1. Вознюк М. Концептуальні аспекти політики сприяння розвитку підприємництва в Україні. Львів, 1998.
2. Fostering Small Business. Formation and Expension // Managing economic development. San-Francisko: Jorsey Bass Publishers, 1988. P. 71-111.